

М.А. ХВЕСИК, д.е.н., академік НААН України,
 ДУ „Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України”
 О.М. ШУБАЛИЙ, к.е.н., доцент,
 Луцький національний технічний університет

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО КОМПЛЕКСУ

В ринкових умовах стабільність розвитку лісового комплексу значною мірою пов'язується з тим, наскільки злагоджено працюють та взаємодіють ринкові інститути, що забезпечують функціонування цієї складної виробничо-господарської системи. На жаль, на даний час система ринкових інститутів у лісовому секторі перебуває на стадії становлення та не відповідає сучасним вимогам щодо забезпечення стабільності його розвитку.

Для вирішення цієї проблеми необхідно детально дослідити сучасні тенденції розвитку лісового комплексу, використати теоретико-методологічні положення і практичні рекомендації представників зарубіжної школи, розробити та обґрунтувати механізм взаємодії цих інститутів у процесі економічної діяльності. Також важливо, щоб ринкові інститути були максимально адаптовані до галузевої специфіки лісового комплексу, забезпечували поєднання загальнодержавних, регіональних і локальних інтересів лісокористувачів, а також територіальних громад, спрямовувалися на реалізацію принципів сталого розвитку лісового господарства на науково обґрунтованій основі. Отже, все це свідчить, що сьогодні вирішення проблем інституціонального забезпечення ринкових перетворень у лісовому секторі набуває особливої актуальності.

Аналіз наукових праць показує, що питання теоретичного обґрунтування напрямків проведення інституціональних перетворень у лісовому комплексі мають в основному постановочний характер. Адже різні дослідники детально зосереджуються на вирішенні окремих аспектів даної проблеми. Зокрема, С.Генсірук [2], Є.Мішенін [13], Ю.Туниця [19] детально обґрунтовують еколого-економічні аспекти інституціональних перетворень у лісовому комплексі. Тоді як В.Голян [4], Я.Коваль [9], М.Козоріз [10], І.Синякевич [18], М.Римар [16], О.Фурдичко [20] зосереджують основну увагу на вирішенні економічних аспектів. З іншого боку, А.Бобко [1], Г.Запотилько та В.Рогач [8], В.Самоплавський та А.Торосов [17], І.Юхновський [26] пропонують шляхи

вирішення організаційних аспектів цієї проблеми шляхом вдосконалення системи управління лісовим комплексом на національному рівні. В той же час, О.Голуб [3], Ю.Медведев та Я.Дяченко [12], Ф.Морозов [14], Б.Колісник [11] у своїх працях розглядають інституціональні перетворення у вузьких напрямках економічної діяльності лісового комплексу.

Основна ціль даного дослідження полягає в обґрунтуванні моделі інституціонального забезпечення інноваційного розвитку лісового комплексу, а також перспективних організаційних форм і напрямів залучення нових ринкових інститутів у господарську діяльність лісового комплексу.

Аналіз літературних джерел показує, що сьогодні недостатньо вивченими залишаються проблеми залучення нових ринкових інститутів у відтворювальний процес лісового комплексу на рівні окремого регіону відповідно до його галузевої специфіки, сучасного стану та перспективних напрямків розвитку. Крім того, вдосконалення потребує сам механізм поєднання різних ринкових інститутів на регіональному рівні [23].

Для створення сприятливих умов для інноваційного прориву лісового комплексу потрібно сформулювати ефективну інноваційну систему, котру слід розглядати як своєрідний базис, який повинен охоплювати всі традиційні та нетрадиційні знання, підходи, ідеї, що накопичились чи продовжують продукуватися в межах лісового комплексу окремого регіону, поєднуючи в єдиній моделі його людський капітал, науку та освіту, техніку і технологію, виробництво і послуги, підприємництво, інформацію та комунікації. Створення та підтримання життєдіяльності інноваційної системи лісового комплексу передбачає вибір певної моделі її організації.

Ця модель повинна мати свої цільові орієнтири, поєднувати різних суб'єктів інтеграції та фінансування, давати можливість вибору

© М.А. Хвесик, О.М. Шубалий, 2011

форм їх інтеграції і створення необхідних обслуговуючих інститутів ринкової інфраструктури, мати відповідне ресурсне забезпечення, адміністративно-управлінський та нормативно-правовий супровід, використовувати різноманітні інструменти економічного стимулювання.

Для стабільного функціонування даної моделі потрібно сформувати належне інституціональне забезпечення. Поєднання різноманітних ринкових інститутів дозволить забезпечити інтеграцію науки і техніки у виробництво, а також обирати найбільш оптимальні форми цієї інтеграції залежно від особливостей розвитку того чи іншого регіону. Інституціональне забезпечення інноваційного розвитку лісового комплексу регіону повинне створити умови для поєднання всієї сукупності елементів інноваційної системи та налагодити взаємозв'язки між ними (рис. 1).

До суб'єктів інтеграції науки і техніки у виробництво слід віднести ВНЗ усіх рівнів акредитації незалежно від форм власності, які відзначаються достатнім рівнем інтелектуального та інноваційного потенціалу. З підвищенням рівня попиту на кваліфікованих робітників технічних спеціальностей важливо залучати до цього процесу також професійно-технічні училища.

Обов'язковими учасниками інтеграційного процесу повинні стати і виробничі та торговельні підприємства, які повинні бути найбільш зацікавленими у впровадженні інноваційних рішень, що дозволять підвищити конкурентоспроможність їх продукції та послуг.

Не винятком є також підприємницькі структури, які функціонують у сфері малого бізнесу та найбільш схильні до впровадження різного роду новачків, які забезпечать стабільність їх положення на ринку в умовах жорсткої конкуренції.

Важливе значення також має вибір форми поєднання різних розглянутих вище суб'єктів інтеграції, яка б забезпечила найкраще врахування їх інтересів у процесі реалізації

інноваційних ідей. Серед найбільш поширених суб'єктів інтеграції у зарубіжній практиці виділяють технопарки та наукові парки, які набули найбільшого поширення у США і створюються переважно на базі університетів з метою реалізації важливих інноваційних проєктів.

Японська модель інтеграції науки і виробництва передбачає будівництво нових міст-технополісів, які зосереджують науково-дослідні і науково-промислові виробництва. Не менш важливу роль на регіональному рівні можуть відігравати інноваційні та наукові центри, науково-виробничі об'єднання та бізнес-інкубатори, які здатні суттєво активізувати інноваційну діяльність. Для реалізації важливих проєктів регіонального масштабу доцільно створювати консорціуми із залученням на тимчасовій основі до взаємовигідної співпраці різних за своїм спрямуванням підприємницьких структур.

У країнах Європи значного поширення набула кластерна організація інноваційної системи. Кластери доцільно створювати в тих регіонах, де сформована потужна структура галузевих і міжгалузевих лісових комплексів, здатних інтегруватися для реалізації окремих інноваційних проєктів. Найбільш поширеними у вітчизняній практиці є швейні, будівельні, лісопромислові кластери. Інноваційним характером підприємницької діяльності відзначаються венчурні фірми, які створюються для продукування та реалізації нових інноваційних рішень, але також відзначаються високим ступенем ризику неотримання очікуваного ефекту, тому їх розвиток на території країн Східної Європи призупинився.

Для забезпечення сприятливих умов для входження нових інтегрованих структур у ринковий простір потрібно залучати різноманітні інститути ринкової інфраструктури, які допоможуть з найменшими витратами та втратами адаптуватися до особливостей роботи в умовах ринкової невизначеності.

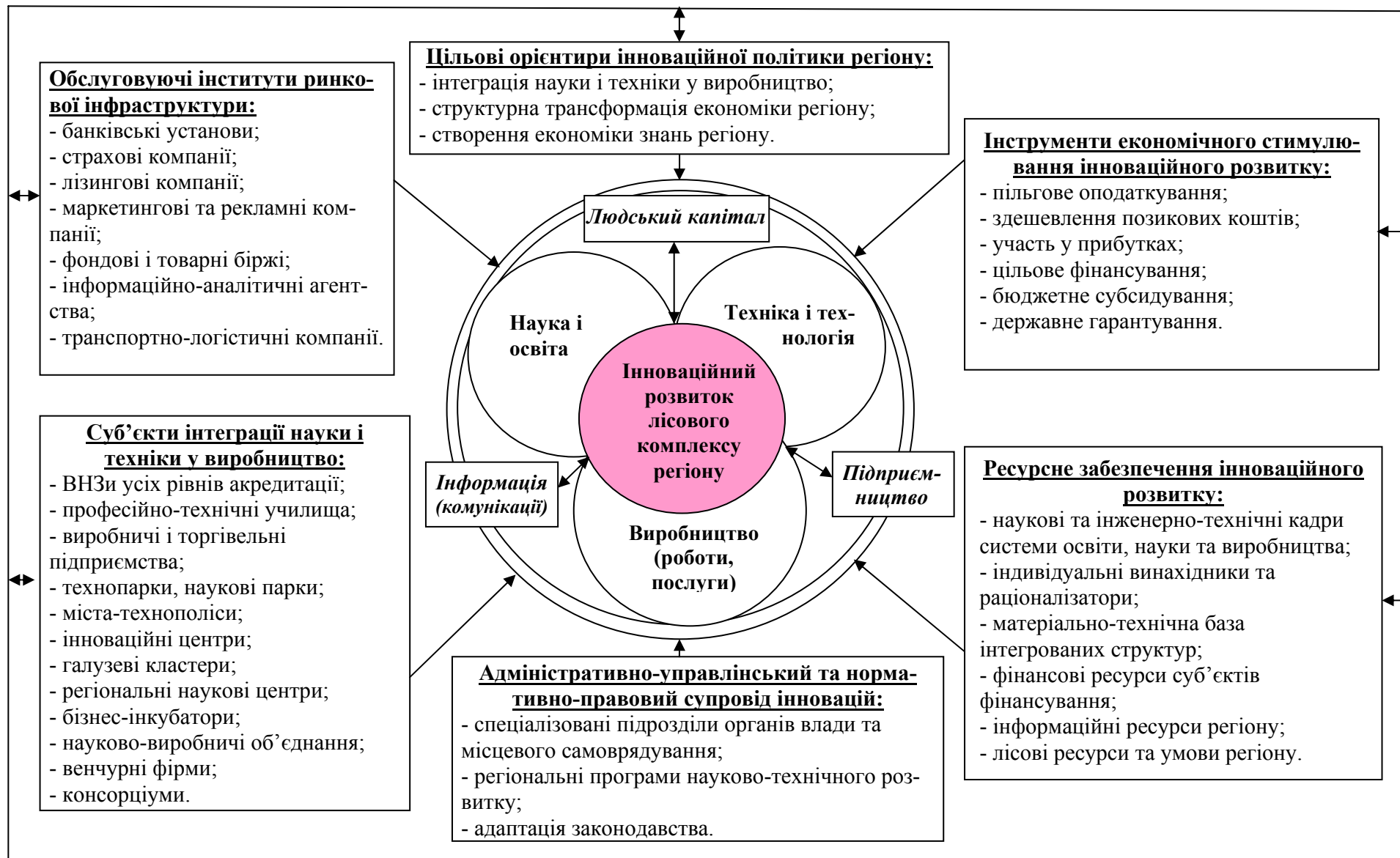

Рис. 1. Модель інституціонального забезпечення інноваційного розвитку лісового комплексу

Зокрема, банківські установи забезпечать покриття тимчасового дефіциту коштів, страхові компанії створять безпечні умови для ведення підприємницької діяльності, лізингові компанії дозволять з найменшими витратами провести технічну модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази, маркетингові і рекламні компанії забезпечать дослідження потенційних ринків та створять позитивну громадську думку про інноваційні продукти і послуги, інформаційно-аналітичні агентства проводитимуть постійний моніторинг та оцінку ефективності реалізації інноваційних проектів, а транспортно-логістичні компанії забезпечать оптимізацію продуктових потоків від виробника до споживача.

З метою створення економічних стимулів в учасників інтеграційного процесу потрібно передбачити оптимальне поєднання економічних інструментів стимулюючого характеру. Серед них найбільш прийнятними є пільгове оподаткування, здешевлення позикових коштів, цільове фінансування та бюджетне субсидування важливих проектів, а також державне гарантування виконання зобов'язань підприємницькими структурами. Важливим інструментом підвищення особистої зацікавленості працівників інтегрованих структур є закладення прозорого механізму їх участі у прибутках.

Для успішної реалізації всіх інноваційних проектів потрібно забезпечувати належне їх фінансування на всіх стадіях відтворювального процесу. Тому потрібно, в міру можливості, залучати до співпраці різноманітних суб'єктів фінансування, серед яких найбільшого поширення можуть набути спеціалізовані інноваційні фонди, Державний та місцеві бюджети, приватні інвестори, вітчизняні і міжнародні фінансово-кредитні установи, а також благодійні організації [24].

Враховуючи недосконалість сучасної правової системи, важливо забезпечити належний адміністративно-управлінський та нормативно-правовий супровід важливих інноваційних ідей на регіональному рівні. Це передбачає створення у структурі органів влади і місцевого самоврядування спеціалізованих підрозділів, спрямованих на вирішення різноманітних організаційних проблем на етапі державної реєстрації та регулювання поточної діяльності. Суттєво спростити процес реалізації важливих інноваційних проектів регіонального масштабу допоможе їх включення до переліку національних і регіональних програм науково-технічного розвитку, виконання яких

перебуває під постійним контролем. Вимагає вдосконалення та адаптації до специфіки діяльності нових інтеграційних утворень сучасна система законодавчого та нормативно-правового регулювання.

Значною мірою перспективи інноваційного розвитку лісового комплексу визначає його кадрове забезпечення. Перш за все його характеризує рівень забезпеченості системи освіти, науки та виробництва науковими та інженерно-технічними кадрами відповідної кваліфікації. В умовах ринку підвищується роль індивідуальних винахідників і раціоналізаторів, які здатні завдяки своїй цілеспрямованості та нестандартному підходу до вирішення завдань активно впроваджувати інновації у різних сферах діяльності регіону.

Визначальними факторами розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності у лісовому комплексі є матеріально-технічна база інтегрованих структур, а також наявні природні ресурси та умови, що сприятимуть розвитку окремих напрямків інноваційної діяльності, що орієнтуються на ресурсний чинник. В сучасному інформаційному суспільстві важливою складовою ресурсного забезпечення є також наявність достатніх інформаційних ресурсів, здатних стати основою для продукування нових знань.

Подальшого вдосконалення потребує система організації ринку лісових ресурсів у плані розбудови його інфраструктури (створення спеціалізованих лісових бірж, консалтингових, аудиторських компаній, торгових домів, посередницьких структур), усунення проблемних моментів щодо проведення лісових аукціонів, а також регулювання експорту лісових ресурсів і максимального задоволення потреб вітчизняних споживачів. Щоб уникнути непорозумінь, потрібно використовувати зважений, еволюційний підхід до вирішення поточних проблем розвитку галузі та не вимагати швидких результатів, адже з огляду на тривалий період лісовідновлення позитивні зміни у короткостроковому періоді практично неможливо явно відслідкувати [11].

Не слід також відкидати можливості розвитку кооперативного руху в лісовому комплексі, який здатний організувати місцеве населення для спільної праці у цій сфері економічної діяльності.

Серед визначених законодавством видів кооперативів найбільш прийнятним варіантом об'єднання місцевих жителів для здійснення господарської діяльності у сфері лісового гос-

подарства та первинної переробки деревини може стати виробничий кооператив – кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних осіб для спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку.

В умовах дефіциту вільних оборотних коштів на реалізацію масштабних проектів з метою посилення охорони і захисту лісових ресурсів, особливо враховуючи підвищений рівень пожежної небезпеки в лісозабезпечених регіонах, можливе створення об'єднаних пожежних дружин на базі майна декількох сусідніх лісгосподарських підприємств у формі обслуговуючих кооперативів, які будуть формуватися за територіальним принципом та розміщуватися за критеріями максимального охоплення лісових масивів та мінімуму транспортних витрат [6].

З метою вирішення проблеми зайнятості місцевого населення лісозабезпечених регіонів за всілякого сприяння органів влади та місцевого самоврядування доцільно залучати до виконання сезонних лісгосподарських та лісозаготівельних робіт працівників сільськогосподарських кооперативів. Зокрема, у зимовий період – на заготівлю деревини, у весняний період – на лісовідновлення та збір березового соку, у літній та осінній період – на заготівлю ягід, грибів та лікарських рослин.

Крім того, Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію» передбачено, що сільськогосподарські виробничі та обслуговуючі кооперативи також можуть займатися як переробкою харчових ресурсів лісу та деревини, так і наданням комплексу послуг з обслуговування цих виробництв залежно від обраного виду діяльності. Обслуговуючі кооперативи не ставлять за мету отримання прибутку і залежно від виду діяльності можуть бути переробними, заготівельно-збутовими, поставальницькими, сервісними та іншими [7].

Серед переваг створення кооперативів у сільській місцевості у сфері лісозаготівлі та первинної переробки можна відмітити такі як: простота створення та припинення діяльності, добровільність участі, вирішення проблеми зайнятості або отримання додаткового джерела доходів для учасника кооперативу, демократичний характер прийняття рішень (оскільки рішення приймаються за правилом «один член кооперативу – один голос»), справедливий розподіл доходу між членами кооперативу відповідно до їх трудового вкладу в отримання

цього доходу.

З огляду на необхідність закладення додаткових стимулів щодо зниження рівня оподаткування інноваційно активних підприємницьких структур широкий простір для господарювання у лісовому комплексі відкривається перед інноваційними структурами різних типів. На регіональному рівні з метою інтеграції зусиль наукових установ, профільних навчальних закладів і виробничих підприємств та підприємницьких структур над розробкою і впровадженням важливих інноваційних проектів доцільним є створення великих інноваційних структур у формі лісовиробничих технопарків.

Лісовиробничий технопарк згідно із законодавством може бути створений у вигляді юридичної особи будь-якої організаційно-правової форми або групи юридичних осіб, яка діє на основі договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів її учасників, з визначеними галуззю діяльності і типом функціонування, орієнтованим на створення та впровадження наукоємної конкурентоспроможної продукції [15].

Основною метою створення лісовиробничого технопарку є інтенсифікація розроблення, виробництва та впровадження наукоємної конкурентоспроможної продукції поглибленої лісопереробки на основі спрямування взаємоузгоджених дій наукових організацій, закладів освіти, промислових підприємств та інших суб'єктів на задоволення потреб внутрішнього ринку і нарощування експортного потенціалу країни.

Учасниками цієї інноваційної структури можуть бути будь-які підприємства, організації та установи незалежно від форм власності, зокрема:

- науково-дослідні та проектно-конструкторські організації, які займаються різноплановими дослідженнями процесів відтворення та використання лісоресурсного потенціалу, а також обґрунтуванням шляхів вирішення актуальних проблем розвитку лісового комплексу;

- навчальні заклади, які працюють за профілем інноваційної структури або спеціалізуються на підготовці та підвищенні кваліфікації фахівців з базових спеціальностей, які необхідні інноваційній структурі для забезпечення стабільного розвитку;

- лісгосподарські та лісопереробні підприємства, які зацікавлені впроваджувати результати науково-дослідних і дослідно-

конструкторських робіт та винаходів у своїй практичній діяльності з метою підвищення конкурентоспроможності та виходу на нові ринки;

- фінансові інститути (інноваційні фонди, комерційні банки, кредитні спілки, лізингові та страхові фірми і т.д.), які зацікавлені у фінансуванні та страхуванні ризиків інноваційних проектів, що можуть дати значний соціально-економічний ефект не лише для галузей лісового комплексу, а й для економіки регіону чи країни загалом;

- суб'єкти підприємницької діяльності, що можуть надавати широкий спектр послуг для інших учасників інноваційної структури (юридичні послуги, послуги в галузі науково-технічної експертизи, менеджменту, маркетингу, транспорту, рекламної, видавничої та інформаційної діяльності та ін.).

Важливо врахувати те, що впровадження тих чи інших нових організаційних форм підприємництва у лісовому секторі повинно відбуватися поступово з урахуванням напрацьованої законодавчої бази та потреб соціально-економічного розвитку регіону. Основне завдання регіональних органів влади полягатиме у створенні умов для стабільного розвитку лісового сектору шляхом стимулювання розвитку підприємництва.

В перспективі з метою створення надійних організаційних підойм поєднання державних, колективних та індивідуальних інтересів, для досягнення стратегічних цілей розвитку лісового сектору регіону та створення сприятливих умов щодо залучення додаткових інвестицій для виконання стратегічних планів, а також збереження основного ядра комплексу на базі діючих сьогодні спеціалізованих лісогосподарських підприємств у регіонах з високою лісистістю території пропонується створення регіональних холдингових компаній зі змішаною власністю.

Важлива роль у вдосконаленні фінансово-економічної системи лісогосподарської галузі відводиться створенню спеціального лісового банку, метою якого є формування спеціального лісового фонду відтворення, охорони і захисту лісів, тобто лісового бюджету. Створення такого фонду і зосередження його в лісовому банку зумовлюється передусім специфікою лісового господарства, яка полягає у довготерміновості процесів, що відбуваються в ньому, і необхідністю функціонування ринкових відносин у галузі [20].

Для формування нових економічних від-

носин і становлення підприємницьких структур у лісовому господарстві необхідно впровадити такі організаційно-правові форми господарювання, в межах яких різні лісокористувачі змогли б функціонувати за законами ринкової економіки. В умовах державної власності на ліси найбільш доцільною з них є оренда при лісокористуванні. Це дасть змогу лісокористувачам повною мірою реалізувати принцип економічної і господарської самостійності [17].

З метою підвищення обсягів фінансових надходжень до обласного та районних бюджетів від використання лісових ресурсів доцільно запроваджувати концесійні угоди на тимчасове користування окремими ділянками лісового фонду з метою їх рекреаційної експлуатації та збору недеревинної сировини. Якщо в Україні вже і в законодавчому, і в адміністративному плані оформлено економіко-правові засади застосування концесійних договорів на будівництво платних автодоріг, то цілком можливо протягом певного періоду провести необхідну роботу щодо запровадження цього виду економічних відносин у лісовому господарстві.

Концесійний режим лісокористування має узгоджуватися з широким освоєнням природоохоронних біосферосумісних технологій, вимогами відтворення лісових біоценозів, додержанням принципу екологічної безпеки, запровадженням екологічного податку на лісокористувачів та запровадженням компенсаційних платежів за вилучення лісових ресурсів з цільового використання та погіршення їх якості, за викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє середовище, виробництво екологічно небезпечної продукції або застосування екологічно небезпечних технологій [4].

Отже, перехід лісового сектору України на модель сталого розвитку передбачає проведення ряду трансформаційних процедур, важливе місце серед яких належить вдосконаленню його інституціональної структури шляхом впровадження нових ринково орієнтованих організаційних форм підприємництва. Серед найбільш перспективних організаційних форм можна виділити формування кластерів, які здатні поєднати інтереси всіх учасників відтворювального процесу у лісовому секторі. Значні перспективи з огляду на сезонність лісогосподарського виробництва має також стимулювання кооперативного руху в лісовому секторі шляхом створення виробничих та обслуговуючих кооперативів з активним залученням місцевого населення. Перспективною формою реалізації важливих інноваційних проектів у лі-

соресурсній сфері може стати створення лісо-виробничого технопарку, який поєднає науково-технічний потенціал та інтереси усіх учасників.

Проведені дослідження дають змогу зробити висновок, що залучення нових ринкових інститутів у господарську діяльність лісового комплексу дозволить забезпечити обґрунтованість стратегічних рішень щодо напрямків та пріоритетів розвитку його господарських ланок, а також створити ефективну систему організації та поточного контролю за їх виконанням. Але реалізація цих положень повинна проходити з урахуванням галузевої специфіки роботи підприємств та поточної ситуації, адже сьогодні діяльність підприємств сектору відбувається в недосконалому інституціональному середовищі, використовуються застарілі підходи, притаманні плановій системі, які не відповідають особливостям роботи в умовах невизначеності ринкового середовища. Тому пропонується поетапне впровадження нових ринкових інститутів з одночасною їх адаптацією до особливостей роботи господарських ланок лісового комплексу.

Отже, забезпечення прискореного інноваційного розвитку лісового комплексу стане можливим лише у випадку поєднання в єдину інноваційну систему всіх зацікавлених учасників і створення належного інституціонального забезпечення реалізації важливих проектів.

Література

1. Бобко А.Н. О непарадоксальных путях совершенствования лесного кодекса Украины или в плену идей огосударствления «управления лесами» в рыночной Украине. // «WoodBusiness», – № 2. – 2003.
2. Генсирук С. А. Леса Украины / С. А. Генсирук. – М.: Лесная промышленность, 1976. – 280 с.
3. Голуб О. Про ліс та його вартість / О. Голуб // Віче. – 1997. – № 9. – С.41.
4. Голян В.А. Институционально-экономичні механізми регулювання природокористування / В.А. Голян // Формування ринкових відносин в Україні : Збірник наукових праць. – 2006. – Вип.2. – С. 24-30.
5. Дьяченко Я. Я. Интенсификация использования и воспроизводства лесосырьевых ресурсов Украины / Я. Я. Дьяченко. – К.: Наукова думка, 1992. – 122 с.
6. Закон України «Про кооперацію» від 10 липня 2003 року, N 1087-IV // Голос України

від 28.08.2003 - № 160.

7. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 року, № 469/97-ВР із змінами і доповненнями // Офіційний вісник України від 22.08.1997 - 1997 р., № 33, стор. 1, код акту 2611/1997.
8. Запотилько Г., Рогач В., Беляневич В. Управління лісопромисловим комплексом // Економіка України. – 1993. – №5. – С.21-29.
9. Коваль Я.В. Напрями розвитку лісоресурсної сфери в умовах кризової ситуації // Наукові праці Лісівничої академії наук України: збірник наукових праць – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 7. – С. 104-106.
10. Козоріз М., Фурдичко О. Перспективи розвитку малих форм господарювання в лісовому господарстві, лісовій і деревообробній промисловості // Економіка України. – 1995. – № 2. – С.84-86.
11. Колісник Б. І. Методологічні засади організації системи інтегрованого управління ефективністю лісового комплексу / Б. І. Колісник // Економіст. – № 8. – 2010. – С. 25-32.
12. Медведєв Ю., Дяченко Я. Проблеми розвитку лісопромислового комплексу: пріоритети, структура, ефективність // Економіка України. – 1999. – №1. – С.13-19.
13. Мішенін Є. В. Власність на ліси: еколого-економічні проблеми та механізми регулювання // Матеріали науково-практичної конференції: „Проблеми модернізації лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку”. – 20 квітня 2007 р. – К.: ВРПС України НАН України, 2007. – С. 20-27.
14. Морозов Ф.Н. Резервы экономики лесопромышленных предприятий: Выявление, оценка использования. – М.: Лесн.пром., 1989. – 296 с.
15. Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів. Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 1996 р. № 549.
16. Римар М. Оподаткування в системі фінансового забезпечення розвитку лісового господарства в умовах євроінтеграції / М. Римар, Г. Ільницька-Гикавчук // Вісник НУВГП: Зб. наук. пр. – № 4. – Рівне, 2006. – С. 408-413.
17. Самоплавський В.І., Торосов А.С. Удосконалення системи управління лісами при переході до ринкової економіки // Лісовий журнал. – 1993. – №3. – С.3-6.
18. Синякевич І. М. Система інструментів лісової політики. Яким чином її реформувати і ефективно використовувати? / І. М. Синякевич

// Деревообробник. – 2000. – № 16. – С. 20.

19. Туныця Ю. Ю. Эколого-экономическая эффективность природопользования / Ю. Ю. Туныця. – М.: Наука, 1980. – 168 с.

20. Фурдичко О. І. Ефективність ресурсо-виробничого потенціалу лісгосподарського комплексу / О. І. Фурдичко. – Львів: Світ, 1995. – 220 с.

21. Хвесик М.А. Інституціональна модель природокористування: пострадянський формат: Монографія. – К.: Кондор, 2007. – 798 с.

22. Хвесик М.А., Голян В.А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів: Монографія. – К.: Кондор, 2007. – 772 с.

23. Шубалий О.М. Напрямки вдосконалення інституціональної системи лісового комплексу / О.М. Шубалий // Економічні науки.

Серія „Економіка та менеджмент”. Збірник наукових праць. ЛНТУ. – Випуск 7 (26). Редкол.: відпов. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. – Луцьк, 2010. – С. 376-384.

24. Шубалий О.М. Перспективні організаційні форми в інституціональній структурі лісового сектору / О.М. Шубалий // Економічні науки. Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. ЛНТУ. – Випуск 7 (27). Редкол.: відпов. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. – Луцьк, 2010. – С. 369-376.

25. Лісове господарство України: стратегія розвитку. За ред. Академіка НАН України І.Р.Юхновського. – К. – 2003. – 34 с.

Статья поступила в редакцию 18.06.2011

УДК 330.34

В.В. ВОЛОШЕНЮК, к.е.н.,

Ю.І. ПИЛИПЕНКО, к.е.н.,

Національний гірничий інститут

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ФАКТОРИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Досвід розвинутих країн переконливо свідчить, що впровадження високопродуктивних та наукоємних технологій у всі сфери суспільно-економічної організації суспільства є невід’ємним чинником збереження конкурентоздатності національних економік та їх підприємницьких структур на світовому ринку, обов’язковим і необхідним фактором покращення рівня життя населення. У сучасних умовах можливість якісного економічного розвитку обумовлюється, насамперед, тим, наскільки значне місце в системі факторів економічного зростання займають інтелектуальні технології, кваліфікований персонал та науково-технічний прогрес у цілому.

Україна сьогодні не може вважатися країною, яка відповідає постіндустріальним вимогам, оскільки ще не сформувала у національній економічній системі дієвих механізмів ініціювання інноваційного розвитку. Нині вітчизняний підприємець має досить слабку мотивацію до здійснення інновацій, творча праця не є домінуючою для трудових колективів, а держава як регулюючий інститут не сприяє більш менш суттєвій активізації інноваційної діяльності. У кінцевому рахунку ми маємо консервацію еко-

номічної, технологічної та соціальної відсталості, переважно екстенсивний характер економічного розвитку і значну втрату Україною конкурентних позицій на світових ринках.

Одну із найбільш інформативних оцінок, що дозволяє визначити, наскільки економічне зростання країни базується на інноваціях, отримано на основі використання індикаторів Європейського інноваційного табло (ЄІТ), які включають п’ять груп індикаторів: «рушійні сили інновації», «створення нових знань», «інновації та підприємництво», «індикатори застосування інновацій», «інтелектуальна власність». За ЄІТ Україна знаходиться в останній за рівнем інновативності групі – «країн, що рухаються навздогін» зі значенням індексу 0,23. У порівнянні з країнами ЄС відставання України становить: від «країн-лідерів» – приблизно 3 рази (Швеція – 0,68), від «країн-послідовників» – 2 рази (Великобританія – 0,48), від країн «помірні інноватори» – 1,6 рази (Норвегія – 0,35) [1, с.165-166].

Подібні реалії соціально-економічної ситуації в Україні закономірно викликали у віт-

© В.В. Волошенюк, Ю.І. Пилипенко, 2011

.....
<http://www.donntu.edu.ua> / «Библиотека» / «Информационные ресурсы»

<http://www.instud.org>, http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_ekon/